

ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

(ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ)

ΤΟΜΟΣ ΕΞΗΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ ΜΗΝΑ Δ. ΜΥΡΤΙΔΟΥ
1958

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ
ΤΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ ΚΑΤΣΩΝΗ (1792)
(ἐξ ἐνετικῆς πηγῆς)

Δὲν προτίθεμαι νὰ γράψω τὴν ἱστορίαν τοῦ ναυτικοῦ ἀγῶνος ἐν τῷ Αἰγαίῳ κατὰ τὸν Β' ρωσοτουρκικὸν πόλεμον (1787-1792), ὅποτε ἐσημειώθη ἡ πολυθρύλητος δραῖσις τοῦ Λάμπρου. Περὶ τῶν κατορθωμάτων τοῦ πείσμονος καὶ λεοντοκάροδου ἐκείνου κουρσάρου ἔχουσιν ἤδη γραφῇ πολλά, ἀλλὰ τὸ θέμα δὲν ἐξηντλήθη καὶ θὰ ἠδύνατό τις νὰ προσθέσῃ πολλὰς ἀκόμη σελίδας ἐπὶ τῇ βάσει νέων πηγῶν, αἱ ὁποῖαι συμπληρῶνουν ἢ καὶ ἀνατρέπουσί τινα τῶν ἤδη γνωσθέντων.

Τοιαύτην ἀγνωστον ἄχρι τοῦδε πηγὴν, ἀναφερομένην εἰς τὸν Κατσώνην, ἀποτελεῖ τὸ ἐν τοῖς Γενικοῖς Ἀρχείοις τοῦ Κράτους ἀποκείμενον χάρτινον χειρόγραφον τεῦχος, διαστάσεων 0,246×0,180, ἐκ φύλλων γεγραμμένων δεκατριῶν, ἀστάχτων, ἰταλιστὶ γεγραμμένον, ἀρίστης γραφῆς τοῦ τέλους τοῦ ΙΗ' αἰ., τὰ περιεχόμενα τοῦ ὁποίου εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Ἀτελῆς ἔκθεσις τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑνετίας πρὸς τὴν Ὑ. Πύλην περὶ τῆς δραστηριότητος τοῦ Λάμπρου Κατσώνη ἐν Ἰονίῳ καὶ Αἰγαίῳ (φφ. 2r - 3r).

2) Τὸ μανιφέστον τοῦ Λάμπρου Κατσώνη κατὰ τῆς ἐν Ἰασίῳ συνομολογηθείσης εἰρήνης (9 Ἰανουαρίου 1792) μεταξὺ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Τουρκίας (φφ. 3r - 8r).

3) Διακοίνωσις τοῦ Βαΐλου τῆς Ἑνετίας Νικολάου Φοσκαρίνι ἀπὸ 11 Ἰουλίου 1792 πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας (Ρεῖς - Ἐφέντην), εἰς ἀπάντησιν αἰτιάσεων τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως ὅτι ἡ ἐνετικὴ ἀρχὴ Κυθῆρων ἔδωκε καταφύγιον εἰς τοὺς φυγάδας τοῦ διαλυθέντος στολίσκου τοῦ Λάμπρου Κατσώνη (φφ. 8v - 9v).

4) Ἐτέρα ἔκθεσις τοῦ Βαΐλου Νικολάου Φοσκαρίνι πρὸς τὸν Ρεῖς Ἐφέντην ἀπὸ 26 Σεπτεμβρίου 1792 περὶ τῶν ἐνετικῶν ἀρχῶν τῆς Ἀνατολῆς (Ἰονίων Νήσων) κατὰ τοῦ Λάμπρου Κατσώνη καὶ τῶν ὄπαδῶν του (φφ. 10r - 12r).

5) Σύνοψις τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ ναυάρχου Εἰσο καὶ ἄλλων Ἑνετῶν κυβερνητῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ρωσοτουρκικοῦ πολέμου (1787 - 1822) εἰς ὄφελος Ὀθωμανῶν ὑπηκόων (φφ. 12r - 13r)¹.

Ἐκ τῶν κειμένων τούτων εἶναι γνωστὸν μόνον τὸ μανιφέστον τοῦ Λάμπρου, διότι πολλάκις ἐδημοσιεύθη ἑλληνιστὶ ὑπὸ τὸν τίτλον «Φανέρωσις τοῦ ἐξοχωτάτου χιλιάρχου καὶ ἱππέως Λάμπρου Κατσώνη»². Ἡ «φανέρωσις» αὕτη, ἣτις ἐγράφη κατὰ Μάϊον τοῦ 1792, φέρει τὴν ὑπογραφήν «Λάμπρος Κατσώνης μὲ τὸ στράτευμά του» καὶ ἀποτελεῖ ἔντονον διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς, ἣ ὁποία διὰ δευτέραν φοράν, μετὰ τὰ Ὀρλωφικά, ἐγκατέλιπε τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν τύχην των.

Ἐκτὸς τῆς διαμαρτυρίας ταύτης, ἣ ὁποία ἀπεστάλη πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὰς τῶν Δυνάμεων (γνωρίζομεν ἀσφαλῶς, ὅτι ἐστάλη εἰς τὸν πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας)³, ὁ Λάμπρος φαίνεται, ὅτι ἐξαπέλυσε καὶ προκήρυξιν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, μὴ διασωθεῖσαν ὁμως, διὰ τῆς ὁποίας ὡς «βασιλεὺς τῆς Σπάρτης» ἐκάλει τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐνισχύσουν τὰς προσπάθειάς του κατὰ τῶν Τούρκων⁴.

Τὰ δημοσιευόμενα κατωτέρω ἔγγραφα ἀναφέρονται α) εἰς ἐνερ-

1. Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Κ. 47, τμ. Δ', φ. Β', ἀρ. 5.

2. Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Στεφάνου Ἀ. Κουμανοῦδης εἰς τὸ περιοδικὸν «Πανδώρα», τόμ. ΙΕ' (1864), σσ. 309 - 312. Ὁ Κουμανοῦδης ἀντέγραψεν ἐν Ζακύνθῳ ἐξ ἀντιγράφου γενομένου ὑπὸ Βασιλείου Βαρβιάνη ἐκ παλαιοῦ χειρογράφου. Βραδύτερον ἐδημοσιεύθη τὸ κείμενον τοῦτο τοῦ Λάμπρου ὑπὸ Κωνσταντίνου Σάθα ἐν τῇ Τουρκοκρατουμένῃ Ἑλλάδι του ('Αθήνησι 1869), σσ. 554 - 559 καὶ τέλος ὑπὸ τοῦ Παναγιώτου Μαγιάκου ἐν τῷ βιβλίῳ του «Λάμπρος Κατσώνης (1752 - 1804)», Ἀθήναι 1932, σσ. 108 - 113. Βραχείαν περίληψιν τῆς «φανέρωσεως» εὗρισκει τις καὶ εἰς τὰ ὑπὸ Jules Lair καὶ Emile Legrand δημοσιευθέντα ἐν Παρισίοις τῷ 1872 «Documents inédits sur l'histoire de la Revolution Francaise...», ἔνθα δημοσιεύονται ἐπιστολαὶ τινες ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Vincenzo Giannì (ψευδώνυμον;) πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις Παναγιώτην Κοδρικᾶν ('Ἐπιστολὴ ἀπὸ 25 Ἰουνίου 1792). Τὸ βιβλίον τοῦτο δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδω ἐν Ἀθήναις ἔχω ὁμως εἰς χεῖρας μου παλαιὰν ἀuthεντικὴν μετάφρασιν τῶν τεσσάρων ἰταλιστὶ γεγραμμένων ἐπιστολῶν τοῦ Giannì πρὸς Κοδρικᾶν.

3. Legrand - Lair, ἔνθ' ἄνωτ.

4. André-Grasset Saint-Sauveur, Voyage historique, litteraire et pittoresque dans les Isles et Possessions ci-devant Vénetiennes du Levant, tom. 2 (Paris VIII, 1800) p. 294 κέ. Pouqueville, Histoire de la régénération de la Grèce, tom. I (Paris 1825) p. 106. Πρβλ. καὶ Π. Μαγιάκου, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 107.

γείας τοῦ Λάμπρου γενομένης μετὰ τὴν ἔξαπόλυσιν τῆς « φανερώσεώς » του, ὅποτε πλέον ἐνήργει ἀνεξαρτήτως τῶν ρωσικῶν ἀρχῶν καὶ β) εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐνετικῶν ἀρχῶν τῶν Ἰονίων νήσων.

1.

2r *L'Ambasciator di Venezia ha l'onore di comunicare all' Eccelsa Porta alcune notizie pervenutegli da Smirne, che quel console Veneto ha rilevato da un Bastimento Veneto colá pochi giorni prima arrivato proveniente dalla Morea. Scrive egli dunque, che allí 10 di Maggio passato era giunto nella rada del Zante un Bastimento Mercantil Russo, proveniente da Trieste con carico di Risi ed altri generi-avendo saputo l'arrivo di detto bastimento il Maggior Lambro Cassoni, immediatamente spedí un*
 2v *piccolo legno con commissione di chiamare | alla sua obbedienza il Capitano Russo, e non volendo il Capitano andarvi e vedendo il Lambro la sua disobbedienza rispedí il medesimo legno con una galeotta armata per impossessarsi del Bastimento e condurlo all'obbedienza, come in fatti a mano armata s'impossessarono del Bastimento e mainarono il Paviglione Russo mercantile, ed inalborarono la Bandiera Reggia Russa: Dopo di ciò si trovava accidentalmente poco distante una grossa Nave da guerra Veneta un Sciambecco, e due Canoniere, che per ordine del Comandante del Zante fù fatto fuoco alla galeotta del Lampro, e all'altro Legno, et uccisero sette persone del Corsaro facendo passare in Lazaretto li rimanenti equipaggi unitamente al Legno, ed alla Galeotta, e con ciò fù impedito d'esser levato il Bastimento Russo dalla rada.*

3r *Scrive inoltre che il detto Lambro faceva fabbricare all'imbocatura del Porto Cajo due fortezze, una per parte di detta im-*
bocatura, nè si sa la ragione. | Aggiunge inoltre che la flottiglia del Lambro ha preso due ricchi Bastimenti Francesi provenienti da Marsiglia, i quali hanno avuto la fortuna di fudirgli in una Borrasca notturna, avendo lasciati li capitani con li loro documenti a bordo del Corsaro; Le Fregate Francesi andarono a chieder ragione di questa ostilità, ed una di loro andó in Sudda, ed in Coron, per liberare li detti due Bastimenti che erano colá rifuggiati. Si dice pure che é stato preso un veneto Bastimento, e

che due Fregate Veneziane, e una Francese, secondo la voce corrente abbiano battuto, e collato a fondo cinque armamenti del detto Corsaro. Dicesi ancora che la Flottiglia Russa abbia commesso violenti ostilità contro li Idrioti, per farsi rimborsare di ottanta borse, che si pretende il Lambro creditore.

Ὁ Προσβευτὴς τῆς Ἑνετίας ἔχει τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλῃν εἰδήσεις τινάς, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἐκ Σμύρνης, συλλεγείσας ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ Ἑνειοῦ προξένου ἐξ ἑνὸς ἑνετικοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀφίκετο ἐκεῖσε προερχόμενον ἐκ Μορέως. Γράφει, λοιπὸν, οὗτος δι εἰς τὰς 10 παρελθόντος Μαΐου εἶχεν ἀφικθῆ εἰς τὸν λιμένα τῆς Ζακύνθου ἓν ρωσικὸν ἐμπορικὸν πλοῖον, προερχόμενον ἐκ Τρογέστης μὲ φορτίον ὀρύζης καὶ ἄλλων εἰδῶν. Λαβὼν γνῶσιν τῆς ἀφίξεως τοῦ ρηθέντος πλοίου ὁ ταγματάρχης Λάμπρος Κατσώνης ἀπέστειλεν ἀμέσως ἓν μικρὸν πλοῖον μὲ τὴν ἐντολὴν ὅπως ζητήσῃ ὑποταγὴν ἀπὸ τὸν Ρῶσον πλοίαρχον. Μὴ θέλοντος δὲ τοῦ πλοίαρχου νὰ ὑπακούσῃ καὶ βλέπων ὁ Λάμπρος τὴν ἀνυπακοήν του ἀπέστειλε καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ πλοῖον μὲ μίαν ὀπλισμένην γαλιώτιαν διὰ νὰ καταλάβωσι τὸ πλοῖον, ὅπερ καὶ ἐγένετο· καταλαβόντες βιαίως τὸ πλοῖον ὑπέστειλαν τὴν ἐμπορικὴν ρωσικὴν καὶ ὕψωσαν τὴν βασιλικὴν ρωσικὴν σημαίαν. Κατόπιν τούτου τὰ εὐρισκόμενα τυχαίως εἰς μακρὰν ἀπόστασιν ἓν βαρὺ πολεμικὸν ἑνεικὸν πλοῖον, ἓν ζαμπίκιον καὶ δύο κανονιοφόροι ἤνοιξαν πῦρ κατὰ διαταγὴν τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ζακύνθου ἐναντίον τῆς γαλιώτις τοῦ Λάμπρου καὶ ἐναντίον τοῦ ἄλλου πλοιαρίου καὶ ἐφόνευσαν ἐπὶ τὰ ἄνδρας τοῦ πειρατοῦ, ὀδηγήσαντες τὰ ὑπόλοιπα πληρώματα μετὰ τοῦ πλοιαρίου καὶ τῆς γαλιώτις εἰς τὸ λοιμοκαθατήριον. Οὕτως ἠμποδίσθη ἡ ἀπαγωγὴ ἐκ τοῦ λιμένος τοῦ ρωσικοῦ πλοίου.

Γράφει ἐπιπροσθέτως ὅτι ὁ εἰρημένος Λάμπρος κατεσκεύαζεν ἑκατέρωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ Πόρτο Κάγιο δύο ὄχυρά, ἄγνωστον διὰ ποῖον λόγον.

Προσθέτει ἀκόμη ὅτι ὁ στολίσκος τοῦ Λάμπρου συνέλαβε δύο πλούσια γαλλικὰ πλοῖα προερχόμενα ἐκ Μασσαλίας τὰ ὁποῖα ὁμως εἶχον τὴν τύχην νὰ διαφύγωσι κατὰ μίαν νυκτερινὴν τρικυμίαν, ἐγκαταλιπόντα ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ πειρατοῦ τοὺς πλοίαρχους μετὰ τῶν ἐγγράφων αὐτῶν. Αἱ γαλλικαὶ φρεγάται ἐπῆγαν νὰ ζητήσωσι δικαιοσύνην δι' αὐτὴν τὴν ἐχθροπραξίαν καὶ μία ἐξ αὐτῶν ἐπῆγεν εἰς Σούδαν καὶ Κορώνην διὰ νὰ ἀπελευθερώσῃ τὰ ρηθέντα πλοῖα, τὰ ὁποῖα εἶχον καταφύγει ἐκεῖ.

Λέγεται επίσης ότι συνελήφθη εν ένετικόν πλοϊον καὶ ὅτι δύο ένετικαὶ φρεγάται καὶ μιὰ γαλλικὴ συμφώνως πρὸς μίαν διάδοσιν ἐκτύπησαν καὶ ἐβύθισαν πέντε πλοῖα τοῦ ρηθέντος πειρατοῦ. Λέγεται επίσης ὅτι ὁ ρωσικὸς στολίσκος ἐπετέθη βιαίως ἐναντίον τῶν Ὑδραίων διὰ τὴν εἴσπραξιν 80 πουγγίων, τὰ ὅποια, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ Λάμπρος, εἶχε δανείσει εἰς αὐτοῦς.

2.

8v *Eccellenza*

Il Bailo di Venezia avendo inteso con grave ricrescimento e sorpresa li rapporti pervenuti all'Eccelsa Porta da S.E. il Capitan-Pasciá, e per iscritto comunicatigli, non che le altre essenziali partecipazioni a voce fatte da S.E. il Reiss-Efendi al di lui Dragomano, tutti incolpanti d'indebite procedure li Veneti di Cerigo per asseriti soccorsi prestati agli infesti corsari della Squadriglia Cassoni, e similmente per il rifuggio asseverantemente fatto credere a S.E. il Capitan Pasciá pur dato dai Veneti stessi ai fuggitivi della disfatta Squadra; nella sua sorpresa il Bailo scrivente che abbiano potuto i Veneti incorrere in costè ree ed inique procedure, ha l'onore di far noto all'Eccelsa Porta questi ingenui sentimenti.

Deve in primo luogo asseverantemente asserire d'esserli nuovi affatto tutti questi inattesi rapporti, ma che nell'inscienza sua può però con uguale fermezza assicurare, conoscitore perfetto com'egli é delle sincere massime della Republica, che ogni e qualunque direzione che contraria alle sacre capitolazioni avessero mai esercitata li Veneti particolari individui, Essa non solo viene riguardata dalla sua Republica come rea ed iniqua, ma anche |
 9r *prendendola come un oltraggio fatto alla sua propria Sovranità, cercherà li colpevoli per punirli ne più severi ed efficaci modi.*

Quanto al rifuggio che si asserisce dato alla famiglia e seduci del noto Lambro Cassoni, se mai si fossero questi malvaggi nascosti come si dice in Cerigo, Isola tanto limitrofa e al luogo della seguita disfatta e alle Terre Ottomane, può il Bailo scrivente assicurare l'Eccelsa Porta ch'egli ha immediatamente partecipato in jeri l'inconveniente alla sua Republica, che si farà scrupolosa mantenitrice delle Sacre Capitolazioni dell'Alma Pace, abenché certo che se gli saranno giunti a quest'ora tali

rapporti, vi avrà essa in prevenzione robustamente provveduto.

Se poi fra gl'indomiti malfattori seguaci del Lambro, o di altri Corsari vi fossero stati trovati dei Veneti, rammenta il Bailo stesso di aver egli piú volte assicurato l'Eccelsa Porta che essendo ciò contrario alle massime della sua Republica, ha Essa ripetutamente rillasciato li piú severi ordini a suoi Comandanti 9v perché posse ciò | possibilmente impedito; ma riflette pure esser nolo all'Eccelsa Porta istessa quanto difficile sia il contenere Sudditi di tal sorte indomiti e che Ella medesima esperimentó col fatto quanto riusci difficile a suoi istessi Comandanti l'impedire per sino ai propri Sudditi di non concorrere con i suoi medesimi nemici.

In fine il Bailo di Venezia conoscitore perfetto dell'illuminata mente di questo Eccelso Governo, é certo che non vorrà confondere qualunque indegna direzione di rei individui della sua Republica con le massime d'ingenuità, e di costante amicizia di Essa verso l'Eccelsa Porta, sempre non interrotamente professate e piú volte particolarmente nella passata ultima Guerra anche con conspiciui fatti comprovate.

Con che il Baito di Venezia ha l'onore di rafermare a sua Eccellenza li sentimenti della distinta sua considerazione.

Buyuk-Déré li 11 Luglio 1792.

Nicolo Foscari Ke Bailo alla Porta Ottomana

Ἐξοχώτατε,

Ὁ Βαίλος τῆς Ἐνετίας πληροφορηθεὶς μετὰ μεγάλης λύπης καὶ ἐκπλήξεως περὶ τῶν ἀναφορῶν, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἀπὸ τὴν Α.Ε. τὸν Καπουδὰν Πασᾶ καὶ αἱ ὁποῖαι διεβιβάσθησαν προφορικῶς εἰς τὸν διερμηνέα του ἀπὸ τὴν Α.Ε. τὸν Ρεῖς Ἐφένδην καὶ ἐνοχοποιούσι πᾶσαι τοὺς Ἐνετοὺς τῶν Κυθῆρων δι' ἀθέμιτα διαβήματα, διὸ δῆθεν ἐβοήθησαν τοὺς ἐνοχλητικοὺς πειραιὰς τοῦ στολίσκου τοῦ Καισώνη καὶ ὅτι, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μετὰ βεβαιότητος κατέστησε πιστευτὸν ἡ Α.Ε. ὁ Καπουδὰν Πασᾶς, ἐδόθη καταφύγιον ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν Ἐνετῶν εἰς τοὺς φυγάδας τοῦ διαλυθέντος στολίσκου, ὁ γράφων Βαίλος, λοιπόν, ἐν τῇ ἐκπλήξει του ὅτι ἠδυνήθησαν οἱ Ἐνετοὶ νὰ διαπράξουν τόσον ἐνόχους καὶ ἀδίκους ἐνεργείας, ἔχει τὴν τιμὴν νὰ κατασιῆσῃ γνωσιὰς εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην τὰς ἐξῆς φιλικὰς σκέψεις.

Ὁφείλει καὶ ἀρχὴν νὰ διαβεβαιώσῃ ἐντόνως ὅτι τοῦ εἶναι ὅλως διόλου πρωτάκουστοι αἱ ἀπροσδόκητοι αὐταὶ εἰδήσεις καί, παρ' ὅτι ἀγνοεῖ, δύναται μετὰ πεποιθήσεως νὰ βεβαιώσῃ, ὡς τυγχάνων τέλειος γνώστης τῶν εἰλικρινῶν ἀρχῶν τῆς Δημοκρατίας του, ὅτι οἰαδήποτε ἐνέργεια ἀντιβαίνουσα πρὸς τὰς ἱερὰς συνθήκας θὰ εἶχε γίνῃ ὑπὸ μεμονομένων Ἐνετῶν, ἤθελε θεωρηθῆ ὡς ἔνοχος καὶ ἄδικος ἀπὸ τὴν Δημοκρατίαν του, ἣν ἐκλαμβάνουσα ἐπὶ πλεόν τὴν ἐνέργειαν ταύτην ὡς προσβολὴν κατὰ τῆς ἰδίας τῆς ἐξουσίας θὰ ἀναζητήσῃ τοὺς ἐνόχους διὰ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ μὲ τὸν πλεόν αὐστηρὸν καὶ παραδειγματικὸν τρόπον.

Ὡς πρὸς τὸ καταφύγιον, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ὅτι ἐδόθη εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ γνωστοῦ Λάμπρου Κατσῶνη, εἰς τὰ πράγματι αὐτοὶ οἱ κακοποιοὶ εἶχον κρυβῆ ὡς λέγεται εἰς τὰ Κύθηρα, νῆσον τόσον γειτονικὴν καὶ εἰς τὸν τόπον πλησίον τοῦ ὁποῖου ἠιτήθη (ὁ Λάμπρος) καὶ εἰς τὰ ὀθωμανικὰ ἐδάφη, δύναται ὁ γράφων Βάϊλος νὰ βεβαιώσῃ τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν ὅτι ἐκοινοποίησεν χθὲς τὸ ἄτοπον εἰς τὴν Δημοκρατίαν του, ἣ ὁποία θὰ φανῆ ἀκριβῆς θεματοφύλαξ τῶν ἱερῶν συνθηκῶν τῆς ἀγαθοποιουῦ εἰρήνης, καίτοι εἶναι βέβαιον ὅτι, ἂν αὕτη ἔχη ἤδη τοιαύτας πληροφορίας, θὰ ἔχη προκαταβολικῶς προβλέψει μετ' αὐστηρότητος.

Ἐὰν πράγματι μετὰ τῶν ἀτιθάσων κακοποιῶν ὀπαδῶν τοῦ Λάμπρου ἢ ἄλλων πειραιῶν ἀνεκαλύπτοντο Ἐνετοί, ὑπομιμνήσκει ὁ αὐτὸς Βάϊλος ὅτι πλειστάκις ἔχει διαβεβαιώσει τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, ὅτι, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Δημοκρατίας του, ἔχει αὕτη ἐκδώσει ἐπανειλημμένως τὰς αὐστηροτέρας διαταγὰς πρὸς τοὺς Διοικητὰς τῆς, διὰ νὰ ἐμποδιοθῆ τοῦτο κατὰ τὸ δυνατόν. Νομίζει ὅμως ἐπίσης ὅτι τυγχάνει γνωστὸν εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, πόσον δύσκολον εἶναι νὰ συγκρατήσῃ τις ὑπηκόους τόσον ἀτιθάσους, ἐφ' ὅσον καὶ αὕτη ἢ ἰδία (ἢ Υ.Π.) ἔχει πείραν τοῦ πράγματος, πόσον δύσκολον κατέστη εἰς τοὺς ἰδίους τῆς Διοικητὰς νὰ ἐμποδίσωσιν ἀκόμη καὶ αὐτὴν τὴν συνεργασίαν τῶν ἰδίων τῆς ὑπηκόων μετὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς.

Τέλος ὁ Βάϊλος τῆς Ἐνετίας γνωρίζων τελείως τὴν πεφωτισμένην διάνοιαν ταύτης τῆς Ἐξόχου Κυβερνήσεως εἶναι βέβαιος ὅτι αὕτη δὲν θὰ θελήσῃ νὰ συγχύσῃ οἰανδήποτε κακὴν ἐνέργειαν κακῶν αἰτόμων τῆς Δημοκρατίας του μὲ τὰς εἰλικρινεῖς διαθέσεις καὶ τὴν σταθερὰν φιλίαν αὐτῆς πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, τὰς ὁποίας πάντοτε ἀπαρασαλεύτως ἐπέδειξε καὶ ἐπὶ πολλὰς φορὰς καὶ ἰδίως κατὰ τὸν προηγουμένον πόλεμον καὶ μὲ ἀποδεδειγμένας πράξεις.

Ἐπὶ τούτοις ὁ Βάϊλος τῆς Ἑνετίας ἔχει τὴν τιμὴν νὰ διαβεβαιώσῃ τὴν Α. Ἐξοχότητα διὰ τὰ αἰσθήματα τῆς ἐξαιρετικῆς του ὑπολήψεως.

Μπουγιούκ - Ντερεὲ τῆ 11 Ἰουλίου 1792.

Νικόλαος Φοσκαρίνι Βάϊλος παρὰ τῆ Ὑ. Πύλη.

3.

10r *Eccellenza*

Il Bailo di Venezia nella compiacenza di aver ricevuto le già attese risposte dalla Sua Republica sulle aperture fattegli dall' Eccelsa Porta circa l'armator Cassoni, li rei Sudditi Veneti che seco lui presero parte, e il Suddito Ottomano Andruzzo, e suoi seguaci, non che circa le lagnanze contro alcun Veneto Comandante, ha il grato onore di rappresentare le pure ed ingenue voci della sua Republica istessa sù ciascheduno di questi articoli.

Tra queste voci ommeterá però il Bailo scrivente di ripetere quelle che detagliatamente descrivono quanto nel tempo della passata guerra operarono d'ordine sovrano li Veneti Comandanti in tempo della dichiaritá, contro gli armatori Russi raffrenati piú volte anche con la forza, tutto in favore dei sudditi e paraggi Ottomani, giachè con la piú precisa diligenza esistono questi incontrastabili fatti nella carta che si onoró il Bailo istesso di personalmente consegnare a S.E. il fú Reis-Efendi Abdullah Effendi nella tenuta conferenza a Beleck, e che a lume maggiore qui pure unisce.

Oltre a questi fatti adunque si concreta il Bailo stesso di riportare a nome della sua Republica che quando | la Corte di Russia dichiaró esso Cassoni e suoi armatori assoluti Pirati, rillasciò essa immediatamente li piú robusti ordini a tutti li Veneti Comandanti nel Levante di dover regolare in conseguenza di ciò le loro direzioni, misure ed avvertenze, e che tosto dietro a tali Comandi Gu[bernali] avendo incotrato il Patrona delle navi Venete una Russa fregata, ed alcune Barche Idriotte, volle persino trá esse farvi porre qualche Regio Veneto Legno a maggior sicurezza adonta dei palesati sentimenti del General Russo Tamara col mezzo del di lui segretario.

Da questi primi fatti adunque dessumerá la S.P. che la

Serenissima Republica prima anche delle comunicazioni fatte al Bailo scrivente, erasi già determinata di commettere alli Veneti Comandanti di riguardare come Pirati il Cassoni, e suoi seguaci; e può ora assicurare l'Eccelsa Porta istessa che sin d'allora aveva la Serenissima Republica commesso all'Eccellentissimo Proveditore Generale di Corfù l'arresto del Cassoni, e suoi Seguaci, non meno che dei Bastimenti, e degli effetti, e che immediatamente dopo li rapporti fatti dal Bailo sottoscritto alla sua Republica furono pure rinnovati gli ordini medesimi, e comandato allo
 11r *stesso Prov[editore] Generale di Corfù di far praticare alle persone, che verranno destinate dall'Eccelsa Porta la consegna di quello (che) esiste sequestrato in Cerigo, cioè dei due Legni, e dei Sudditi Ottomani con gli effetti loro appartenenti.*

Riguardo poi alla condotta del Veneto Comandante dell'Isola di Cerigo, è precisamente incaricato il Bailo stesso dalla sua Republica di far noto a questo Eccelso Imperio, che sempre vigile Essa nel voler che sia coltivata da suoi rappresentanti la buona Corrispondenza, e l'osservanza delle Capitulazioni di Pace, orasi, determinata di riconoscere la condotta istessa in ogni rapporto per manifestare all'Eccelsa Porta quelle determinazioni che risultassero convenire.

In quanto al nominato Andruzzo, e suoi seguaci, ha l'onore pure il Bailo stesso di comunicare che la vigilanza dello stesso Prov. Gen[erale] di Corfù aveva già in prevenzione ai fatti reclami rilasciati contro di lui, quantunque coperto fosse di militare estero titolo, gli ordini istessi che furono dati pure contro il Cassoni. E per non commettere in fine cosa alcuna onde rendere pienamente soddisfatti li ben giusti desideri dell'Eccelsa Porta, deve in fine il Bailo stesso assicurarla che anche dopo le cose
 11v *gloriosamente operate | in Maina da sua Eccellenza il Capitan-Pascia, e dopo il vociferato ricovero di esso armatore, e di alcuni suoi Legni inalcuno dei Porti Veneti del Levante, aveva la sua Republica prontamente ordinato di cotenderne le possibili traccie, e di verificarne l'arresto e custodia.*

Dopo direzioni così ingenue, in coerenza delle sacre capitulazioni, e della costante professata, ed esercitata amicizia della Republica, potrà ben essere certa l'Eccelsa Porta che anche li Sudditi Veneti delinquenti saranno rigorosamente puniti in confor-

mità dei trattati, e la Serenissima Republica non che il Bailo sottoscritto sono sicuri che verrà riconosciuto non potersi imputare a carico del Governo Veneto se alcuni scorreti Sudditi, malgrado gli ordini più rissoluti, e precisi fossero stati legati d'amicizia, ed'interesse con alcuno degli armatori medesimi, essendo già indubitabilmente provato dall'esperienza l'impossibilità di ottenere quell'esatta generale obbedienza, la quale però fù sempre severamente prescritta della Republica ai di lei sudditi, impossibilità che fù pure sperimentata da questo Governo medo che nelle sostenute vive azioni di guerra ha dovuto vedere più volte sudditi suoi sotto l'insegne nemiche rivolti a danno del naturale or Principe. |

12r Tanto hà il Bailo scrivente precisa commissione di ministerialmente riportare all'Eccelsa Porta, e nella ferma certezza che dalle fatte esposizioni chiaro abbiano a risultare l'ingenua direzioni della Sua Republica verso di quest'Eccelso Imperio, non che l'esenzone religiosa da lei sempre prestata ai sacri vincoli di così antica e costante amicizia, coglie di questa occasione per rinnovare a Sua Eccellenza il Reiss-Effendi li sentimenti della distinta sua considerazione.

Pera di Constantinopoli li 26 Settembre 1792.

Nicolo Foscari Ke Baito
alla Porta Ottomana.

(Παρά πόδα τῆς σ. 10^ρ) :

à S.E. il Reiss Effendi

Ἐξοχώτατε,

Ὁ Βάϊλος τῆς Ἑνετίας, εὐχαριστημένος ὄν, διότι ἔλαβε τὰς ἀναμενομένας ἀπαντήσεις τῆς Δημοκρατίας του ἐπὶ τῶν γενομένων αὐτῷ παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διακοινώσεων ἐν σχέσει μὲ τὸν πειρατὴν Κατσώνην, τοὺς ἐνόχους Ἑνετοὺς ὑπηκόους, οἵτινες ἐπῆγαν μὲ τὸ μέρος του καὶ τὸν ὀθωμανὸν ὑπήκοον Ἀνδροῦτσον μετὰ τῶν ὀπαδῶν του ὡς καὶ διὰ τὰ παράπονα ἐναντίον Ἑνετοῦ τινος Διοικητοῦ, ἔχει τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσῃ τὰς καθαρὰς καὶ εἰλικρινεῖς ἀπόψεις τῆς Δημοκρατίας του ἐφ' ἐνὸς ἐκάστου τῶν θεμάτων τούτων.

Θὰ ἀποφύγῃ ὁμως ὁ γράφων Βάϊλος, νὰ περιγράψῃ λεπτομερῶς τὰ ὅσα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παρελθόντος πολέμου ἔπραξαν δι' ἀνωτέρας διαταγῆς οἱ Ἑνετοὶ Διοικηταὶ ἐναντίον τῶν Ρώσων πλοιάρχων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκκαθαρίσεως, τοὺς ὁποίους πολλάκις ἠμπόδισαν καὶ διὰ τῆς βίας ἀκόμη, πρὸς ὄφελος τῶν ὀθωμανῶν ὑπηκόων καὶ τῶν ὀθωμανικῶν χωρικῶν ὑδάτων. Τὰ ἀναμφισβήτητα ταῦτα γεγονότα

ἀναφέρονται λεπτομερῶς εἰς τὸ ἔγγραφο, τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν τιμὴν νὰ ἐπιδώσῃ προσωπικῶς ὁ ἴδιος ὁ Βάϊλος εἰς τὴν Α.Ε. τὸν ποτὲ Ρεῖς - Ἐφένδην Ἀβδουλάχ Ἐφένδην, κατὰ τὴν εἰς Beleck συνάντησιν καὶ τὰ ὁποῖα διὰ πληρεστέραν διαφώτισιν ἐπισυνάπτει τῷ παρόντι.

Πρὸς τούτοις, λοιπὸν, θεωρεῖ οὐσιῶδες ὁ Βάϊλος νὰ διακοινώσῃ ἐξ ὀνόματος τῆς Δημοκρατίας του δι' αὐτῆ, διὰ τὴν ἠρωσικὴν Αὐτὴν ἐκήρουξε τὸν Κατσώνη καὶ τοὺς πλοιάρχους του ὡς ἀπολυθέντας πειρατὰς, ἐξέδωκεν ἀμέσως τὰς πλέον αὐστηρὰς διαταγὰς πρὸς ὅλους τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐνετοὺς Διοικητὰς, καθ' ἃς ὄφειλον οὗτοι νὰ κανονίσωσι τὰς ἐνεργείας των συμφώνως ταῖς διαταγαῖς. Κατόπιν τοιούτων, λοιπὸν, Κυβερνητικῶν διαταγῶν, συναντήσας ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐνετικῶν πλοίων μίαν ῥωσικὴν φρεγάδαν καὶ τινὰ ὑδραϊκὰ πλοίαρια, ἠθέλησε νὰ ἐγκαταστήσῃ μετὰ τῶν ἐνετικῶν τι βασιλικὸν πλοῖον, χάριν μεγαλυτέρας ἀσφαλείας, παρὰ τὴν διαμαρτυρίαν τοῦ Ρώσου στρατηγοῦ Ταμάρα, ἐκφρασθεῖσαν διὰ τοῦ γραμματέως του.

Ἐκ τούτων τῶν πρώτων γεγονότων λοιπὸν θὰ συμπεράνῃ ἡ Ὑψηλὴ Πύλη δι' ἡ Γαληνοτάτη Δημοκρατία, πρὸ τῶν γενομένων εἰς τὸν γράφοντα Βάϊλον ἀνακοινώσεων τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἣτο ἤδη διατεθειμένη νὰ διατάξῃ τοὺς Ἐνετοὺς Κυβερνήτας ὅπως θεωροῦν ὡς πειρατὰς τὸν Κατσώνη καὶ τοὺς ὁπαδοὺς του. Δύναται δὲ τώρα νὰ βεβαιώσῃ τὴν Ὑ.Π. δι' ἑκτοτε ἡ Γαληνοτάτη Δημοκρατία εἶχε παραγγείλει εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Γενικὸν Διοικητὴν τῆς Κερκύρας τὴν σύλληψιν τοῦ Κατσώνη καὶ τῶν ὁπαδῶν του ὡς καὶ τῶν πλοίων καὶ τὴν κατάσχασιν τῶν πραγμάτων των. Ἐπίσης εὐθὺς μετὰ τὰς ὑπὸ τοῦ ὑπογράφοντος Βαῖλου γενομένας ἀναφορὰς πρὸς τὴν Δημοκρατίαν του, ἀνεβώθησαν αἱ ἴδιαι διαταγαὶ καὶ διετάχθη ὁ Γεν. Διοικητὴς Κερκύρας νὰ δεχθῇ διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα θὰ ἀπεστέλλοντο ἀπὸ τὴν Ὑ. Πύλην διὰ τὴν παράδοσιν τῶν ὄσων κατεσχέθησαν καὶ εὐρίσκοντο εἰς Κύθηρα, δηλαδὴ τῶν δύο πλοίων καὶ τῶν Ὀθωμανῶν ὑπηκόων μὲ τὰ ἀνήκοντα εἰς αὐτοὺς πράγματα.

Ὡς πρὸς τὴν συμπεριφορὰν τοῦ Ἐνετοῦ Διοικητοῦ τῶν Κυθῆρων ἔχει ἐπιφορισθῆ ὁ ἴδιος ὁ Βάϊλος ἀπὸ τὴν Δημοκρατίαν του νὰ καταστήσῃ γνωστὸν εἰς τὴν Ὑψηλὴν ταύτην Αὐτοκρατορίαν δι' αὐτῆ οὐσα πάντοτε ἄγρυπνος διὰ τὴν ἐκ μέρους τῶν ἀντιπροσώπων τῆς καλλιέργειαν καλῶν σχέσεων καὶ διὰ τὴν τήρησιν τῶν συνθηκῶν τῆς εἰρήνης, νομίζει δι' ὅτι πρέπει νὰ τῆς ἀναγνωρίζεται ἡ καλὴ τῆς συμπεριφορὰ εἰς κάθε εὐκαιρίαν, τῆς ὁποίας δράττεται διὰ νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὴν Ὑ. Πύλην περιστατικὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἀπέβαινον εἰς ὄφελος αὐτῆς.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ὀνομαζόμενον Ἀνδροῦτσον καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του, ἔχει ἐπίσης τὴν τιμὴν ὁ Βάϊλος νὰ ἀνακοινώσῃ ὅτι ἐπαγορπνῶν ὁ αὐτὸς Γενικὸς Διοικητὴς τῆς Κερκύρας εἶχεν ἤδη, πρὸ τῶν γενομένων διαμαρτυριῶν, ἐκδώσει τὰς ἰδίας διαταγὰς, τὰς ὁποίας ἐξέδωκε κατὰ τοῦ Καισῶνη, καὶ ἐναντίον οἴουδήποτε θὰ ἐκαλύπτετο ὑπὸ τίτλον ξένου στρατιωτικοῦ.

Καὶ διὰ νὰ ἰκανοποιήσῃ πλήρως τὰς δικαίας ἐπιθυμίας τῆς Υ.Π. ὀφείλει ἐν τέλει ὁ αὐτὸς Βάϊλος νὰ τὴν διαβεβαιώσῃ ὅτι, καὶ μετὰ τὰς ἐνδόξους εἰς Μάνην ἐπιχειρήσεις τῆς Α.Ε. τοῦ Καπουδὰν Πασᾶ καὶ μετὰ τὴν φημολογηθεῖσαν καταφυγὴν τοῦ πειρατοῦ ἐκείνου καὶ κινῶν πλοίων αὐτοῦ εἰς ἐνευκοὺς τινὰς λιμένας, εἶχεν ἀμέσως διατάξει ἡ Δημοκρατία του νὰ ἀναζητηθῶσιν κατὰ τὸ δυνατὸν τὰ ἔχνη τῶν πειρατῶν καὶ νὰ ἀναφερθῇ ἡ σύλληψις καὶ κράτησις αὐτῶν.

Κατόπιν τόσων σοφῶν διαταγῶν, ἐν συναρτήσῃ πρὸς τὰς ἱεράς συνθήκας καὶ τὴν σταθερὰν φιλίαν τῆς Δημοκρατίας, δύναται νὰ εἶναι ἀπολύτως βεβαία ἡ Υ.Π., ὅτι καὶ οἱ παραβάται Ἐνετοὶ θὰ τιμωρηθῶσιν αὐστηρῶς καὶ ὅτι τόσον ἡ Γαληνοτάτη Δημοκρατία ὅσον καὶ ὁ ἴδιος ὁ ὑπογράφων Βάϊλος εἶναι βέβαιοι ὅτι θὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιρριφθῇ εὐθύνη ἐπὶ τῆς ἐνετικῆς Κυβερνήσεως, ἐὰν μερικοὶ ἀδιόρθωτοι ὑπήκοοι, παρὰ τὰς αὐστηρὰς καὶ σαφεῖς διαταγὰς, συνεδέθησαν διὰ φιλίας καὶ συμφέροντος μετὰ τινος τῶν πειρατῶν αὐτῶν. Ἐχει δὲ ἀποδειχθῆ ἀναμφιβόλως ἐκ πείρας πόσον εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχῃ κανεὶς τὴν ἀπόλυτον καὶ γενικὴν πειθαρχίαν, ἡ ὁποία ἐν τούτοις αὐστηρῶς προδιεγράφη πάντοτε ὑπὸ τῆς Δημοκρατίας πρὸς τοὺς ὑπηκόους της. Τοῦ ἀδυνάτου τούτου καὶ αὐτὴ αὕτη ἡ ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις ἔλαβε πείραν, ὅταν κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ πολέμου ἠναγκάσθη νὰ ἴδῃ πολλάκις ὑπηκόους της ὑπὸ ἐχθρικὰς σημαίας στρεφομένας κατὰ τοῦ φυσικοῦ των ἄρχοντος.

Ταῦτα ἔχει ὁ γράφων Βάϊλος ἀκριβῆ ἐντολὴν νὰ ἀναφέρῃ ὑπηρεσιακῶς εἰς τὴν Υ.Π. καὶ ἐν τῇ σταθερᾷ βεβαιότητι ὅτι ἀπὸ τὰς γενομένας ἐκθέσεις θὰ προκύψουν σαφῶς αἱ εἰλικρινεῖς προθέσεις τῆς Δημοκρατίας του πρὸς τὴν Ὑψηλὴν ταύτην Αὐτοκρατορίαν καὶ ἡ μετὰ θρησκευτικῆς προσηλώσεως τήρησις τῶν ἱερῶν δεσμῶν τῆς τόσον παλαιᾶς καὶ σταθερᾶς φιλίας. Δράττεται δὲ τῆς εὐκαιρίας ταύτης ὅπως ἀνανεώσῃ εἰς τὴν Α.Ε. τὸν Ρεῖς - ἐφένδην τὰ αἰσθήματα τῆς ἐξαιρέτου ὑπολήψεώς του.

Πέραν Κωνσταντινουπόλεως τῇ 26 Σεπτεμβρίου 1792.

Νικόλαος Φοσκαρίνι Βάϊλος παρὰ τῇ ὀθωμανικῇ Πύλῃ.

4.

12r *Summario delle cose operate da Sua Eccellenza Cav[allier] e Proc[urator] Emo Comandante in Capito della Serma Republica di Venezia, e da altri Veneti Comandanti per tutto il corso della ultima guerra in vantaggio dei Sudditi Ottomani.*

1. Ricupero presso il Zante di effetti di alcuni Negozianti Turchi che caricati sul Bastimento Veneto Cap. Missevich era stati predati dall'Armator Lambro.

12v 2. Ricupero di 9 mercanti Turchi con le loro merci ed effetti, e di 2 Greci recuperati nelle acque di Cerigo | dall'Armator Russo Costantin Dely, e rimandate le persone recuperate dalla schiavitù al Pascià di Canea con ogni loro avere.

3. Ricupero nelle acque del Zante di due Turchi di Durazzo stati predati da un corsaro Greco-Russo con tutti i loro Effetti recuperati.

4. Approdo di sei Legni corsari Russi in faccia alla Parga, ed ordini dell'Amiraglio Emo per farli sollecitamente partire come successe.

5. Ricupero di due soldati Ottomani fatti prigionieri da un armator Maltese con denari ed effetti presso le acque di Candia.

6. Liberazione di alcuni Turchi, coi loro effetti presso le acque del Zante dal bordo dell'Armator Cassoni stati spediti in Smirna.

7. Restituzione ai Proprietari Turchi di una Tartanella stata predata da un corsaro Russo nelle acque del Zante.

8. Ricupero di un Chiaus della Porta ch'era spedito in Morea per un affare di Grani, fatto schiavo e ferito da un Corsaro Russo.

9. Verificato allontanamento da Cerigo dei piccoli Bastimenti Russi colà rifugiati.

10. Allontanamento fatto eseguire di tré piccoli Legni Corsari Russi rifugiati al Tiacchi con una preda Turcha.

13r 11. Liberazione di una corvetta Francese la Laurette Capn Blain predata da un Armator Russo verso Cerigo | Carica di munizioni da guerra che dalla Sublime Porta si spedivano all'Emin Ottomano di Ragusi per farle passare al Pascià di Bosna sotto la custodia di un Chiaus.

12. *Ordinato e verificato allontanamento di tré Legni Corsari dal Zante.*

13. *Allontanamento dal Canale di Corfú di sei Legni Comandati dall'Armator Russo Psaro.*

14. *Restituzione di una Polacca Dulcignotta al proprietario Halil Reis con tutti i suoi effetti, ch'era stata predata da un Corsaro Russo.*

15. *Restituzione Ottenuta dal General Tamara di altra Polacca Dulcignotta ch'era lungo la spiaggia della Turca Albania. Pera di Constantinopoli li 26 Settembre 1792.*

Σύνοψις τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς Α.Ε. τοῦ Προκουράτορος Ἐμο, ἀρχιστρατήγου τῆς Γαληνοτάτης Ἐνετικῆς Δημοκρατίας καὶ ὑπὸ ἄλλων Ἐνετῶν Κυβερνητῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ τελευταίου πολέμου πρὸς ὄφελος ὀθωμανῶν ὑπηκόων.

1. Ἀνάκτησις παρὰ τὴν Ζάκυνθον πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς πέντε Τούρκους ἐμπόρους, τὰ ὅποια φορτωθέντα ἐπὶ τοῦ ἐνετικοῦ πλοίου « Πλοίαρχος Μίσεβιτς » εἶχον διαρπαγῆ ἀπὸ τὸν πειρατὴν Λάμπρον.

2. Ἀνάκτησις 9 Τούρκων ἐμπόρων μετὰ τῶν ἐμπορευμάτων καὶ πραγμάτων των ὡς καὶ 2 Ἑλλήνων ἐλευθερωθέντων παρὰ τὰ Κύθηρα ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ρώσου πειρατοῦ Κωνσταντίνου Δελῆ καὶ ἀποστολὴ τῶν ἀπαλλαγέντων ἀπὸ τὴν δουλείαν προσώπων μεθ' ὅλων τῶν ὑπαρχόντων των εἰς τὸν Πασᾶν τῶν Χανίων.

3. Ἀνάκτησις παρὰ τὴν Ζάκυνθον δύο Τούρκων τοῦ Δυρραχίου αἰχμαλωτισθέντων ὑπὸ Ἑλληνορώσου πειρατοῦ μεθ' ὅλων τῶν ἀνακτηθέντων πραγμάτων των.

4. Προσέγγισις ἑξ πειρατικῶν ρωσικῶν πλοίων ἔναντι τῆς Πάργας καὶ διαταγὴ τοῦ ναυάρχου Ἐμο διὰ τὰ ἀναγκάσει ἐσπευσμένως ν' ἀναχωρήσουν, ὡς καὶ ἐγένετο.

5. Διάσωσις δύο ὀθωμανῶν στρατιωτῶν αἰχμαλωτισθέντων ἀπὸ πειρατὴν Μαλτέζον μετὰ χρήματα καὶ πράγματα παρὰ τὴν Κρήτην.

6. Ἀπελευθέρωσις μερικῶν Τούρκων μετὰ τῶν πραγμάτων των παρὰ τὴν Ζάκυνθον ἀπὸ τὸ πλοῖον τοῦ πειρατοῦ Κατσώνη, ἀποσταλέντων εἰς Σμύρνην.

7. Ἀπόδοσις εἰς τοὺς Τούρκους ἰδιοκτείας μιᾶς ταρτανέλλας συλληφθείσης ἀπὸ Ρώσον πειρατὴν παρὰ τὴν Ζάκυνθον.

8. Διάσωσις ἑνὸς ἀγγελιαφόρου τῆς Πύλης, ὅστις εἶχε σταλῆ εἰς

τὴν Πελοπόννησον διὰ μίαν ὑπόθεσιν σιτηρῶν, αἰχμαλωτισθέντος καὶ πληρωθέντος ἀπὸ ἑνα πειρατὴν Ρῶσον.

9. Βεβαιωθείσα ἀπομάκρυνσις ἀπὸ Κύθηρα μικρῶν ρωσικῶν πλοίων καταφυγόντων ἐκεῖ.

10. Ἐπιβληθεῖσα ἀπομάκρυνσις εἰς τρία μικρὰ ρωσικὰ πειρατικά, ἅτινα κατέφυγον εἰς Ἰθάκην μὲ λείαν Τουρκικὴν.

11. Ἀπελευθέρωσις μιᾶς γαλλικῆς κορβέτας « La Laurette » πλοιάρχου Blain, συλληφθείσης ἀπὸ ἑνα Ρῶσον πειρατὴν παρὰ τὰ Κύθηρα, φορτωμένης μὲ πολεμοφόδια, τὰ ὅποια ἀπεστέλλοντο ὑπὸ τῆς Υ.Π. πρὸς τὸν Ἑμίν, ὀθωμανὸν τῆς Ραγούσης, διὰ νὰ τὰ μεταβιβάσῃ εἰς τὸν πασᾶν τῆς Βοσνίας, ὑπὸ τὴν φύλαξιν ἑνὸς διαγγελέως.

12. Διαιταχθεῖσα καὶ βεβαιωθείσα ἀπομάκρυνσις τριῶν πειρατικῶν πλοίων ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον.

13. Ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸ στενὸν τῆς Κερκύρας ἕξ πλοίων κυβερνωμένων ἀπὸ τὸν Ρῶσον πειρατὴν Ψαρρόν.

14. Ἀπόδοσις μιᾶς πολάκκας ἐκ Δουλιτσινίου συλληφθείσης ἀπὸ ἑνα Ρῶσον πειρατὴν, εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην Χαλῆλ Ρεῖσην, μεθ' ὅλων τῶν πραγμάτων του.

15. Ἀπόδοσις ἐκ μέρους τοῦ στρατηγοῦ Ταμάρα μιᾶς ἄλλης πολάκκας ἐκ Δουλιτσινίου, ἣ ὁποία εὗρισκετο κατὰ μῆκος τῆς ἀκτῆς τῆς τουρκικῆς Ἀλβανίας.

Πέραν Κωνσταντινουπόλεως τῆ 26. Σεπτεμβρίου 1792.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 ἀχρονολόγητον ἔγγραφο ἀναφέρεται προφανῶς εἰς ἐπεισόδια λαβόντα χώραν περὶ τὴν 10 Μαΐου 1792, ὅτε ὁ Λάμπρος διέρρηξε τὰς σχέσεις του μετὰ τῆς Ρωσίας καὶ ἐκήρυξεν ἑαυτὸν ὑπερασπιστὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἡ ἀναφερομένη ἐν αὐτῷ ἀτυχὴς ἐπιδρομὴ κατὰ τοῦ ρωσικοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου ἐν τῷ λιμένι τῆς Ζακύνθου ἐπιβεβαιοῦται ἕξ ὀλοκλήρου καὶ ἕξ ἄλλης πηγῆς: ἕξ ἐπιστολῆς τοῦ Vincenzo Giannì ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τῆ 27 Ἰουνίου 1792 πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις Κοδρικᾶν¹.

Ἐκ τοῦ ἰδίου ἔγγραφου ἐπιβεβαιοῦνται αἱ ἐπιδρομαὶ τοῦ Λάμπρου κατὰ τῶν γαλλικῶν ἐμπορικῶν πλοίων. Σημειωτέον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ἐν τῷ ἔγγραφῳ τούτῳ μνημονευομένου ἐπεισοδίου ἀναφέρεται καὶ ἕτερον

1. L a i r - L e g r a n d, Documents inédits sur l'histoire de la Révolution Française. Correspondance de Paris, Vienne, Berlin, Varsovie, Constantinople publiés par — Paris 1872.

εἰς βάρος γαλλικῶν ἐμπορικῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ ὑπὸ τοῦ προξένου τῆς Γαλλίας ἐν Ζακύνθῳ Saint-Sauveur. Ἰσχυριζόμενος οὗτος ὅτι ὁ Λάμπρος οὐδεμίαν ξένην σημαίαν ἐσέβητο, πλὴν τῆς ἐνετικῆς, ἔγραψεν ὅτι ὁ Ἕλλην κουρσάρος συνέλαβε καὶ ἔκαυσεν εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Μορέως τρία γαλλικὰ πλοῖα, τῶν ὁποίων τὰ πληρώματα ἐθανάτωσεν ἢ ἠχμαλώτισεν¹. Ἡ πληροφορία αὕτη ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἐξ ἐτέρας ἐπιστολῆς τοῦ Γιαννί πρὸς Κοδρικᾶν ἀπὸ 10 Ἰουλίου 1792, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναπτύσσεται τὸ ἐπείσοδιον τοῦτο ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ².

Σημειωτέον ὅτι τόσοι ὁ Κ. Σάθας ὅσον καὶ ἄλλοι μεταγενεστέρως διστάζουσι ν' ἀποδεχθῶν ὡς ἀληθεῖς τὰς κατὰ τῶν γαλλικῶν πλοίων ἐπιδρομὰς, ἀποδίδουσι δὲ τὴν μετὰ τοῦ τουρκικοῦ στόλου κατὰ τοῦ Κατσώνη εἰς Πόρτο-Κάγιο ἐπιχείρησιν τῶν γαλλικῶν πολεμικῶν εἰς πολιτικούς λόγους³.

Ἐν τούτοις αἱ πολλαχόθεν μαρτυρούμεναι ἐπιδρομαὶ τοῦ Κατσώνη κατὰ γαλλικῶν ἐμπορικῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ ἠδύναντο βεβαίως καὶ μόναι αὐταί, ἀνεξαρτήτως τῶν πολιτικῶν λόγων νὰ προκαλέσουν τὴν μῆνιν τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν Monge καὶ τὴν δυναμικὴν ἀντίδρασιν τοῦ γαλλικοῦ στόλου⁴.

Περὶ τῆς ἐπιθέσεως τοῦ Λάμπρου κατὰ τῆς Ὑδρας ὁμιλεῖ καὶ ὁ Γιαννί ἐν τῇ ἀπὸ 25 Ἰουνίου 1792 πρὸς Κοδρικᾶν ἐπιστολῇ: « τὴν 1 Ἰουνίου 1792 ὁ νέος Καπετὰν Πασᾶς... ἀπέπλευσε κατ' εὐθείαν ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ Λάμπρου, ὅστις μετὰ τοῦ στολίσκου του εὗρισκετο ἐν τῇ νήσῳ Ὑδρα, ἔκαυσεν ἐν χωρίον καλούμενον Καστρὶ καὶ ἐλήστευσε τελείως ὅλους τοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους τοῦ μέρους ἐκείνου, ἀρπάσας καὶ τρία πλοῖα καταδρομικὰ (chiranchici) ἔχοντα φορτία πλουσίων ἐμπορευμάτων διὰ τοὺς Χριστιανούς »⁵.

* * *

Εἶναι γεγονός, ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ Λάμπρος ἐκινεῖτο ἐν τῷ Ἰονίῳ

1. Saint-Sauveur, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 295.

2. Lair-Legrand, ἐνθ' ἄνωτ. Ἐπιστολὴ Γιαννί πρὸς Κοδρικᾶν ἀπὸ 10 Ἰουλίου 1792.

3. Κ. Σάθας, Τουρκοκρατούμενη Ἑλλάς, σ. 559. Πρβλ. καὶ Π. Μαγιάκου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 116 - 117.

4. Κ. Παπαρηγοπούλου, Λάμπρος Κατσώνης, « Ἐστία », τόμ. Α' (1876), σ. 246β. Ἴδε καὶ Κ. Δ. Μέρτζιου, Δύο ἔγγραφα περὶ Λάμπρου Κατσώνη, ἔφημερις « Καθημερινὴ » τῆς 19 Ὀκτωβρίου 1938.

5. Lair-Legrand, ἐνθ' ἄνωτ. Ἐπιστολὴ V. Γιαννί πρὸς Π. Κοδρικᾶν ἀπὸ 25 Ἰουνίου 1792.

καὶ τῷ Αἰγαίῳ ὑπὸ τὴν ρωσικὴν σημαίαν, πρὶν ἢ ὑπογραφῆ ἡ ρωσο-
τουρκικὴ συνθήκη εἰρήνης τοῦ Ἰανουαρίου 1792, αἱ ἐνετικάι ἀρχαὶ
τῆς Ἑπτανήσου καὶ ἡ ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ἐμπο ναυτικὴ μοῖρα ηὐνόουν
τὴν δρᾶσιν τοῦ Λάμπρου καὶ ἐφωδίαζον τοῦτον διὰ ποικίλου ὑλικοῦ.
Ὁ Saint-Sauveur περιγράφει διὰ μακρῶν τὰς εὐκολίας τὰς ὁποίας
εὔρεν ὁ Λάμπρος εἰς τὰς ἐνετικὰς κτήσεις τῆς Ἀνατολῆς, ἤτοι τὰς
Ἰονίους νήσους καὶ τὰς ἐπὶ τῆς ἡπειρωτικῆς ἀκτῆς ἐνετικὰς κτήσεις
(Πρέβεζα, Πάργα, Βόνιτσα, Βουθρωτὸν) διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν
ἀπαραιτήτων διὰ τὸν στολίσκον του πληρωμάτων καὶ τὴν προμήθειαν
τηλεβόλων, πολεμικοῦ ὑλικοῦ καὶ τροφίμων, καὶ γενικῶς τὴν βοήθειαν,
ἡ ὁποία παρείχετο εἰς τὸν Λάμπρον ὑπὸ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν κατοί-
κων τῶν Ἰονίων νήσων καὶ δὴ τῶν Κυθήρων¹. Ἰσχυρίζεται μάλιστα
ὁ Γάλλος οὗτος πρόξενος, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ρωσοτουρκικὴν συνθήκην
οἱ Ἑνετοὶ παρεχώρησαν εἰς τὸν Λάμπρον βαρέα ὄπλα, διὰ τὴν ὀχύ-
ρωσιν τοῦ Πόρτο - Κάγιο καὶ ἄλλα ἐφόδια. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατα-
στροφὴν τοῦ στόλου τοῦ Κατσώνη εἰς Πόρτο - Κάγιο, τόσον ὁ Λάμπρος
ὅσον καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν συντρόφων του κατέφυγον εἰς τὰς νήσους τοῦ
Ἰονίου, αἱ ἐνετικάι ἀρχαὶ τῶν ὁποίων ἐδέχθησαν αὐτοὺς κατ' ἀρχάς.

Διὰ πάντα ταῦτα ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις διεμαρτυρήθη ζωηρότατα
πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὴν τῆς Ἑνετίας καταγγεί-
λασα τοὺς Ἑνετοὺς προβλεπτὰς τῆς Ἑπτανήσου ὅτι ηὐνόουν τοὺς εἰς
τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ρωσίας Ἑλληνας κουρσάρους καὶ ἰδίᾳ τὸν Λάμπρον
καὶ ἠξίωσεν ὅπως συλληφθῶσι καὶ παραδοθῶσιν εἰς αὐτὴν πάντες ὅσοι
διαφυγόντες ἐκ τοῦ Πόρτο - Κάγιο εὔρον ἄσυλον εἰς τὰς Ἰονίους
νήσους².

Ὡς βλέπομεν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 2 ἐγγράφῳ, ὁ Βάϊλος τῆς Ἑνετίας
ἀπέκρουσε μετὰ διπλωματικῆς εὐστροφίας τὰς κατηγορίας τῆς Ὑψηλῆς
Πύλης καὶ ἠρνήθη ὅτι αἱ ἐνετικάι ἀρχαὶ τῶν Κυθήρων ἠδύναντο νὰ
προβῶσιν εἰς ἐνεργείας ἀντιτιθεμένας εἰς τὰς συνθήκας. Δὲν ἀπέκλειεν
ὅμως τὴν ἐκδοχὴν καθ' ἣν μεμονωμένοι Ἑνετοὶ ὑπήκοοι ἐβοήθησαν
πιθανῶς καὶ ἔδωκαν καταφύγιον εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τοὺς ὄπαδους
τοῦ « γνωστοῦ Λάμπρου Κατσώνη ».

Ὅπως δὴποτε, μετὰ τὴν ἐν Πόρτο - Κάγιο καταστροφὴν καὶ τὰς
ζωηρὰς παραστάσεις τῆς Ὑ. Πύλης, ἐπῆλθε μεταβολὴ εἰς τὴν πολιτικὴν
τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας, ἣτις πιεζομένη ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντι-

1. Saint-Sauveur, ἐνθ' ἄνωτ., 294.

2. Αὐτόθι, σ. 309.

νουπόλει Βαΐλου ἔδωκεν αὐστηροτάτας διαταγὰς πρὸς τὸν ἐν Κερκύρα Γενικὸν Προβλεπτὴν κατὰ τοῦ Λάμπρου καὶ τῶν ὀπαδῶν του. Τότε εἰς ὅλας τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου κατεδιώχθησαν οὗτοι δραστηρίως καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνελήφθησαν, καὶ οἱ μὲν ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι παρεδόθησαν εἰς τοὺς Τούρκους, οἱ δὲ ὑπήκοοι τῆς Ἑνετίας ἐκρατήθησαν εἰς τὰς γαλέρας σιδηροδέσμιοι, ἀπελευθερωθέντες βραδύτερον τῇ ἐπεμβάσει τῆς Ρωσίας¹. Ὁ ἴδιος ὁ Λάμπρος, ὡς γνωστὸν κατέφυγεν εἰς Κύθηρα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἰθάκην, ἔνθα παρέμενε ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του, μετὰ πολλὰς δὲ περιπετείας ἐν Πάργα καὶ ἐν Κερκύρα ἔφθασεν εἰς Ρωσίαν διὰ Τεργέστης. Ἡ σύζυγός του ὁμως μετὰ τὰς νέας διαταγὰς συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν ἐν Ἰθάκῃ, μετήχθη καὶ ἐφυλακίσθη εἰς Κέρκυραν, ὁπόθεν ἠδυνήθη ν' ἀναχωρήσῃ πρὸς συνάντησιν τοῦ συζύγου της κατόπιν ἐπιμόνων διαβημάτων τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ρωσίας ἐν Ἑνετία καὶ τοῦ προξένου ἐν Κερκύρα Λιμπεράκη Μπενάκη².

Πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐπιβεβαιοῦνται καὶ συμπληροῦνται ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 ἐγγράφου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Βαΐλου πρὸς τὸν Ρεῖζ - Ἐφέντην.

Ἐν τῷ ἐγγράφῳ τούτῳ γίνεται ὡσαύτως λόγος περὶ τοῦ συνεργάτου τοῦ Κατσώνη ὀπλαρχηγοῦ Ἀνδρούτσου, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστὸν, ἀφοῦ διέσχισε μαχόμενος μετὰ τῶν ἀνδρῶν του τὴν Πελεπόννησον, ἔφθασεν εἰς Πρέβεζαν καὶ εἶτα εἰς Κέρκυραν, ἔνθα συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν μετήχθη καὶ ἐφυλακίσθη εἰς Τζάραν, εἶτα δὲ παραδοθεὶς εἰς τοὺς Τούρκους μετεφέρθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου καὶ ἐτελεύτησεν οἰκτρῶς.

Τέλος ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 4 ἐγγράφῳ ἀπαριθμοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑνετοῦ Βαΐλου Νικολάου Φοσκαρίνι πᾶσαι αἱ πρὸς ὄφελος ὀθωμανῶν ὑπηκόων ἐνέργειαι τοῦ ναυάρχου Εἰσο καὶ ἄλλων Ἑνετῶν κυβερνητῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ δευτέρου ρωσοτουρκικοῦ πολέμου.

ΕΜΜ. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗΣ

1. Saint-Sauveur, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 310 - 311.

2. Αὐτόθι, σ. 310. Ἴδε καὶ « Ἀνάλεκτα ἐκδιδόμενα ἐπιστάσις τοῦ ἐπὶ τῶν βιβλίων τμήματος τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς ὑπὲρ τοῦ τῷ ἡρωὶ Ἀθανασίῳ Διάκῳ κενοταφίου. Τεῦχος πρῶτον, ἐν ᾧ ἀνέκδοτος βίος Κατσώνη... ». Ἀθήνησι 1876, σ. 50.